

Warszawa, 16-05-2024 r.

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Zespół do spraw Wykonywania Kar

IX.517.615.2024.NK

Informacja z wizytacji w Zakładzie Karnym w Czarnem przeprowadzonej w dniach 15–18 kwietnia 2024 r.

1. Wstęp

Pracownicy Zespołu ds. Wykonywania Kar Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, tj. Dyrektor Zespołu Ewa Dawidziuk, Zastępca Dyrektora Jolanta Nowakowska, Główny Specjalista Tomasz Rozwadowski oraz Starszy Radca Natalia Kowalik, działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), przeprowadzili w dniach 15-18 kwietnia 2024 r. wizytację w Zakładzie Karnym w Czarnem (dalej: ZK).

Celem wizytacji było zbadanie warunków bytowych w celach przejściowych, stosowania kamer telewizji przemysłowej w celu monitorowania zachowania osadzonych oraz wykorzystania wizjerów elektronicznych do kontroli bezpieczeństwa i porządku w celach mieszkalnych. Dodatkowo dokonano oglądu infrastruktury służącej

realizacji widzeń, w tym spotkań osadzonego z obrońcą. Ponadto dokonano analizy skarg osób osadzonych kierowanych do administracji jednostki penitencjarnej.

W ramach wizytacji jednostki przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich:

1. przeprowadzili rozmowę z Dyrektorem Zakładu Karnego, ppłk Jackiem Chmielem oraz jego zastępcami: kpt. Aleksandrą Giżycką, ppłk Adamem Słotwińskim, kpt. Michałem Rokitą oraz kpt. Piotrem Szpakowskim;
2. dokonali oglądu: cel przejściowych, cel monitorowanych, celi zabezpieczającej, celi izolacyjnej, cel mieszkalnych, sal widzeń (w tym do realizacji nagród w postaci widzenia bez osoby dozorującej, jak również do widzenia w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej), pomieszczeń do odbywania rozmów telefonicznych oraz za pośrednictwem komunikatora Skype, pomieszczenia do widzeń z obrońcą lub pełnomocnikiem oraz pomieszczenia, w którym przeprowadzane są posiedzenia sądu penitencjarnego; kuchni, magazynu, szkoły, miejsc pracy oraz szpitala;
3. przeprowadzili rozmowy grupowe, bez obecności funkcjonariuszy, w celach mieszkalnych wybranych losowo przez wizytujących;
4. przeprowadzili rozmowy indywidualne z osadzonymi bez obecności funkcjonariuszy;
5. przeanalizowali wybraną dokumentację skargową oraz dokumentację dotyczącą umieszczania osadzonych w celach monitorowanych;
6. przeanalizowali porządek wewnętrzny ZK.

Ostatniego dnia wizytacji pracownicy Biura odbyli spotkanie podsumowujące z kadrą kierowniczą ZK oraz z Zastępcą Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Koszalinie, przedstawili im uwagi i rekomendacje dotyczące funkcjonowania jednostki oraz wysłuchali ich wyjaśnień.

2. Ogólna charakterystyka jednostki

ZK w Czarnem jest jednostką penitencjarną typu zamkniętego, przeznaczoną dla skazanych mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy, z oddziałami dla recydywistów penitencjarnych skierowanych do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego i półotwartego. Posiada również oddział aresztu śledczego, terapeutyczny oraz dwa oddziały szpitalne. Na terenie ZK znajduje się także szkoła prowadząca kwalifikacyjne kursy zawodowe oraz edukację w szkole średniej.

Pojemność ZK w Czarnem wynosi 1434 miejsc zakwaterowania, nie wliczając w to łóżek szpitalnych. W 2025 r. powstanie kolejne 260 miejsc, po oddaniu do użytku nowego pawilonu. Największe cele są 9-osobowe. Zabudowa jednostki jest zróżnicowana – cele osadzonych znajdują się zarówno w budynkach piętrowych, jak i pawilonach mieszkalnych zlokalizowanych w barakach.

W najbliższym czasie planowane są inwestycje mające na celu m.in. usprawnienie pracy magazynu depozytowego, biura przepustek oraz przebudowę oddziału terapeutycznego.

3. Warunki bytowe w celach przejściowych

Przedstawiciele RPO dokonali oglądu cel przejściowych w pawilonach L, P i D. Wszystkie wizytowane cele są objęte monitoringiem. W pawilonie L funkcjonuje 1 cela przejściowa - cela 3-osobowa. Podczas oglądu celi, nie była ona zasiedlona – do godzin przedpołudniowych przebywało w niej dwóch osadzonych. Cele w pawilonie P i D są jednoosobowe.

Do głównych nieprawidłowości, jakie dostrzegli wizytujący, należy zaliczyć: wizjer w ścianie kąpika sanitarnego, umożliwiający wgląd z korytarza (cela w pawilonie L), zlokalizowanie umywalki poza obrębem kąpika sanitarnego (cela w pawilonie L), brak osłon urządzeń sanitarnych w celach przejściowych jednoosobowych (cele w

pawilonach P i D) oraz braki w wyposażeniu cel przejściowych (wszystkie wizytowane cele).

3.1. Wizjery w ścianie kącika sanitarnego

W ścianie kącika sanitarnego znajdował się wizjer umożliwiający wgląd do środka z korytarza oddziału.

Rzecznik stoi na stanowisku, że prowadzenie obserwacji skazanego korzystającego z kącika sanitarnego przez wizjer narusza jego prawo do poszanowania intymności i godności osobistej. Z tego względu stosowanie takiej formy kontroli zachowania osadzonego powinno być zaniechane. Już w roku 2013 Rzecznik skierował w tej sprawie wystąpienie do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, wnosząc jednocześnie o zmianę przepisu § 3 ust. 7 pkt 2 lit. e ówczesnie obowiązujących Wytycznych Nr 3/2011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 4 października 2011 r. w sprawie wymagań technicznych i ochronnych dla pawilonów zakwaterowania osadzonych. Przepis ten stanowił, że „do węzła sanitarnego można wykonywać dodatkowy wizjer w ścianie korytarzowej”.

W rezultacie dalszej korespondencji prowadzonej przez Rzecznika ze Służbą Więzienną, pismem z dnia 11 października 2016 r., Dyrektor Generalny Służby Więziennej polecił dyrektorom jednostek penitencjarnych podjąć niezwłocznie prace w celu likwidacji wizjerów, o których mowa. W poleceniu wskazano, że w przypadku konieczności obserwacji zachowania osadzonego należy kąciki sanitarne wyposażyć w monitoring z maskowaniem sfer intymnych, zgodnie z treścią art. 73a § 5 k.k.w.

Wizjery w ścianie kącika sanitarnego dostrzeżono także w celach pawilonie A, w którym funkcjonuje oddział terapeutyczny.

Należy przy tym nadmienić, że w celi w pawilonie L wizjer w ścianie został trwale usunięty już drugiego dnia wizytacji, a kierownictwo ZK złożyło deklarację, że wszystkie wizjery umożliwiające wgląd do kącika sanitarnego w celach zostaną niezwłocznie zlikwidowane.

3.2. Umywalka poza obrębem kącika sanitarnego w celi wieloosobowej

Na zarzut niezapewnienia intymności przy wykonywaniu czynności higienicznych z uwagi na umieszczenie umywalki bezpośrednio w celi mieszkalnej, poza kącikiem sanitarnym, Rzecznik zwraca uwagę od lat. Należy mieć tu na uwadze, że przepis § 25 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia, stanowi, iż niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Obowiązek zapewnienia właściwych standardów w tym zakresie wynika także z zawartych w art. 4 § 1 k.k.w. zasad wykonywania kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego oraz zakazu poniżającego traktowania. Powszechnie uznaje się, że do niezbędnych urządzeń sanitarnych należy również umywalka, zatem i ona powinna być w taki sposób usytuowana.

Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, iż w celach mieszkalnych, w których umywalka znajduje się poza wydzielonym pełną, trwałą zabudową kącikiem sanitarnym i jest ona jedynym tego typu urządzeniem w pomieszczeniu, osadzeni nie mają zapewnionych warunków intymności podczas wykonywania codziennych czynności związanych z utrzymaniem higieny osobistej. Taką ocenę Rzecznik przedstawił Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej w piśmie z dnia 17 lipca 2015 r. i 10 marca 2016 r., a następnie Ministrowi Sprawiedliwości w wystąpieniu generalnym z dnia 24 stycznia 2017 r.

3.3. Brak osłon urządzeń sanitarnych w jednoosobowych celach przejściowych oraz rozmiar „sfer maskujących”.

W pawilonach P i D w jednoosobowych celach przejściowych urządzenia sanitarne (umywalka i miska ustępowa) nie były niczym osłonięte. W tym kontekście przypomnieć jedynie należy, że w celach mieszkalnych niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Rzecznik

od wielu lat stoi na stanowisku, że w celach jednoosobowych urządzenia sanitarne powinny być osłonięte co najmniej w taki sposób, aby nie było możliwe zobaczenie osadzonego wykonującego czynności intymne w kącie sanitarnym ani bezpośrednio przez osoby wchodzące do celi, ani przez wizjer. Całkowity brak osłony uznaje się natomiast za stan naruszający prawa osób pozbawionych wolności.

Elementem poszanowania prawa do intymności osadzonych jest wprowadzenie przez art. 73a § 5 k.k.w. wymogu monitorowania obrazu z części cel mieszkalnych przeznaczonych do celów sanitarno-higienicznych z zastosowaniem tzw. „stref maskujących”, które uniemożliwiają ukazywanie intymnych części ciała skazanego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych. Po zapoznaniu się ze sposobem realizacji tego wymogu, wizytujący zarekomendowali przeanalizowanie wielkości stref maskujących ustawionych w obrębie kącików sanitarnych cel przejściowych. Obecna ich wielkość, zdaniem wizytujących, nie gwarantuje wystarczającej intymności podczas korzystania przez osadzonych z toalety.

3.4. Wyposażenie cel przejściowych

Wyposażenie wizytowanych cel przejściowych nie było zgodne z wymogami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Tabela nr 1 (załącznik nr 3 ww. Rozporządzenia) wymienia następujące niezbędne elementy wyposażenia celi przejściowej: łóżko (1/os. osadzoną), stół, szafkę, taboret (1/os. osadzoną), wieszak, półkę na przybory toaletowe przy umywalce, szafkę na środki higieny i czystości, lustro, plastikową miskę, wiadro plastikowe lub kosz na śmieci, szczotkę zmiotkę i szufelkę oraz szczotkę klozetową. Tymczasem wizytowana celi przejściowa w pawilonie L była wyposażona wyłącznie w niezbędny sprzęt kwaterunkowy: trzy łóżka, jeden stół oraz kosz na śmieci, co sprawiało wrażenie dużej surowości. W małym, zabudowanym kącie sanitarnym nie działało oświetlenie. Jest w nim jedynie sedes, natomiast umywalka znajduje się poza kąciem. Dodatkowo panował w niej nieporządek – kosze były pełne śmieci, niedopałków, popiół z

papierosów znajdował się na podłodze. W celi był egzemplarz porządku wewnętrznego.

Ogląd cel przejściowych doprowadził wizytujących do wniosku, iż personel jednostki penitencjarnej nie respektuje zapisów Instrukcji Nr 10/20 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 05.11.2020 r. w sprawie zapobiegania samobójstwom osób pozbawionych wolności. Przepis §12 ust. 1 ww. Instrukcji stanowi bowiem, że w celi przejściowej, oprócz wyposażenia wynikającego z norm określonych w odrębnych przepisach, powinna znajdować się także prasa, papier i przybory do pisania. Niestety te przedmioty nie znajdowały się w żadnej z wizytowanych cel przejściowych. Z rozmów z osadzonymi wynikało, że przedmioty te są im dostarczane jedynie na prośbę.

Wizytowane cele przejściowe nie były również wyposażone w czajniki. Zgodnie z zapisami ww. Instrukcji cele przejściowe wyposaża się w odbiornik telewizyjny oraz czajnik w miarę możliwości (vide. § 12 ust. 2 Instrukcji). Rzecznik stoi jednak na stanowisku, wyrażonym w wystąpieniu generalnym skierowanym do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lutego 2024 r. w sprawie IX.517.110.2024, że osadzony na każdym etapie wykonywania kary, także tym wstępnym, powinien być traktowany podmiotowo, z poszanowaniem jego godności. Warunki w celi przejściowej powinny umożliwiać mu realizację potrzeb bytowych i nie ma uzasadnienia, aby w sposób znaczący odbiegały od standardu cel w oddziałach mieszkalnych. Skazani w oddziałach mieszkalnych powszechnie korzystają ze sprzętu elektrycznego i elektronicznego, w tym w szczególności czajników elektrycznych, dzięki którym mogą skorzystać z podgrzanej wody do wykonania podstawowych czynności sanitarno-higienicznych czy przygotowania sobie gorącego napoju. Przebywając w celach przejściowych, w tych pierwszych dniach po przyjęciu, osadzeni są takiej możliwości pozbawieni, ponieważ korzystanie z możliwości użytkowania własnego czajnika poprzedza długotrwała procedura uzyskania zezwolenia dyrektora zakładu, dostarczenia sprzętu przez rodzinę i ostatecznie pobrania go z depozytu przez

skazanego. Zdaniem Rzecznika względy humanitarnego traktowania przemawiają za uzupełnieniem obowiązkowego wyposażenia cel przejściowych o czajnik elektryczny, jako sprzęt potrzebny osadzonemu dla realizacji podstawowych potrzeb bytowych.

Rzecznik przedstawił to stanowisko w korespondencji z Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej dotyczącej Aresztu Śledczego w Warszawie-Grochowie. W udzielonej Rzecznikowi odpowiedzi z dnia 13 lutego 2024 r. (l.dz. BDG.070.9.2024.KS) Dyrektor Generalny Służby Więziennej wyszedł naprzeciw oczekiwaniom Rzecznika i potwierdził, że wszystkie cele przejściowe w 2023 r. w Areszcie Śledczym w Warszawie-Grochowie będą wyposażone w czajniki elektryczne. Rzecznik przyjął tę deklarację z nadzieją, że rozwiązanie to będzie wdrożone we wszystkich jednostkach penitencjarnych.

4. Stosowanie kamer telewizji przemysłowej w celu monitorowania zachowania osadzonych oraz wykorzystanie wizjerów elektronicznych do kontroli bezpieczeństwa i porządku w celach mieszkalnych

4.1. Decyzje o monitorowaniu zachowania skazanych, tymczasowo aresztowanych i ukaranych

W 2022 r., w wyniku nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego, został uchylony przepis, który stanowił, iż monitorowanie zachowania osadzonego wymaga wydania decyzji przez dyrektora jednostki penitencjarnej. Pomimo braku takiego przepisu w aktach obecnie powszechnie obowiązujących, to - w ocenie Rzecznika - pisemne, uzasadnione decyzje w tym zakresie winny być wydawane. Monitoring wiąże się bowiem z ograniczeniem konstytucyjnie chronionego prawa do życia prywatnego, dlatego musi być stosowany proporcjonalnie do uzasadnionego celu. Podstawą prawną do takich działań jest Zarządzenie Nr 69/23 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby

Więziennej. Przepis § 33 ust.4 zarządzenia stanowi, iż po umieszczeniu osadzonego innego niż niebezpieczny w celi mieszkalnej przeznaczonej dla osadzonego niebezpiecznego, zachowanie tego osadzonego nie podlega monitorowaniu, z zastrzeżeniem decyzji dyrektora o monitorowaniu zachowania osadzonego, wydanej na podstawie odrębnych przepisów.

W ZK w Czarnem decyzje o monitorowaniu zachowania osadzonego są wydawane przez Dyrektora jednostki bądź upoważnionego funkcjonariusza Służby Więziennej. Analizie poddano 206 takich decyzji, wydanych od 1 stycznia do 18 kwietnia 2024 r. Wszystkie decyzje zawierają podstawę prawną i faktyczną, dane osadzonego, konkretny termin stosowania monitoringu, szczegółowe, obszernie uzasadnienia oraz informację dla osoby monitorowanej o prawie do złożenia skargi w trybie art. 7 k.k.w. do sądu penitencjarnego. Okres objęcia monitorowaniem wynosił zazwyczaj kilka dni, najdłuższy wskazany okres to jeden miesiąc, co jest istotne z uwagi na konieczność dokonywania weryfikacji dalszego monitorowania zachowania osadzonego.

Decyzje sporządza się w czterech egzemplarzach: do akt osobopoznawczych, dla funkcjonariusza monitorującego, dla działu penitencjarnego oraz dla osadzonego. Pracownicy Biura rozmawiali z trzema osadzonymi przebywającymi uprzednio w celach monitorowanych. Jeden z nich potwierdził, że otrzymał decyzję o zastosowaniu wobec niego monitoringu, natomiast dwóch twierdziło, że nie otrzymało takiego dokumentu. Informację o podjęciu takiej decyzji jednak posiadali, o czym świadczy podpisana przez nich decyzja znajdująca się w ich dokumentacji osobopoznawczej.

4.2. Decyzje o umieszczeniu w celi izolacyjnej osób nieodbywających kary dyscyplinarnej

Decyzje wydaje się także w przypadku umieszczenia w celi izolacyjnej osadzonych nieukaranych karą dyscyplinarną. Wydawana jest przez Dyrektora ZK na

podstawie § 33 ust. 2 ww. Zarządzenia nr 69/23 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r.

Decyzja zawiera podstawę prawną, uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości zaskarżenia jej w trybie art. 7 § 3 k.k.w. w terminie 7 dni do sądu penitencjarnego, jak również podpis osadzonego, wobec którego wydano decyzję. Decyzje sporządza się w czterech egzemplarzach.

4.3. Sprawowanie kontroli cel za pomocą wizjerów elektronicznych

Przedstawiciele Rzecznika dokonali oglądu cel, w których stosuje się wizjery elektroniczne oraz wykorzystywanych w tym celu urządzeń. Przeprowadzono również rozmowy z osadzonymi zakwaterowanymi w tych celach oraz z funkcjonariuszami SW obsługującymi wizjery elektroniczne.

Celem stosowania wizjerów elektronicznych jest możliwość prawidłowego dokonywania przez funkcjonariuszy SW kontroli cel mieszkalnych, w których znajdują się tzw. martwe pola (niewidoczne obszary w celi) i nie można dokonać kontroli optycznej przez wizjer w drzwiach. Funkcjonowanie wizjerów elektronicznych opiera się na korzystaniu z umieszczonych w celach kamer (po jednej w każdej z cel) oraz z odbierającego z nich obrazu tabletu. Kamery rejestrują wyłącznie obraz oraz pozwalają na uzyskanie dokładnego podglądu także w nocy. Tablet zlokalizowany jest w metalowej, zamykanej skrzynce na korytarzu oddziału mieszkalnego. Przeprowadzający kontrolę funkcjonariusz SW może pojedynczo wyświetlać obraz z każdej z cel. Według informacji otrzymanych od funkcjonariusza SW przekazywany obraz nie jest utrwalany ani przesyłany do innych urządzeń.

Wobec powyższego, w ocenie Rzecznika wizjerów elektronicznych nie należy kwalifikować jako monitoringu, który prowadzony jest wobec osadzonego bezustannie przez delegowanego do tego zadania pracownika, tzw. monitorowego. Tymczasem stosowanie wizjerów elektronicznych nie zawiera żadnego z tych kluczowych elementów – podgląd obrazu z cel odbywa się sporadycznie i doraźnie podczas

kontroli celi przez wizjery w drzwiach. Dodatkowo należy stwierdzić, że wobec nietypowego kształtu celi, korzystanie z wizjerów elektronicznych jest niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa osobistego osadzonego.

Z relacji osób osadzonych w celach, w których umieszczono wizjery elektroniczne, wynika, że zostali oni poinformowani przez funkcjonariuszy SW o instalacji oraz o zasadach funkcjonowania wizjerów. Mimo to wyrażali niepewność, kiedy możliwy jest podgląd ich zachowania za pomocą wizjerów elektronicznych, twierdząc, że czują się obserwowani. W związku z tym dobrą praktyką byłoby przeprowadzenie dodatkowych rozmów z osadzonymi, którzy mają wątpliwości co do sposobu działania wizjerów elektronicznych, celem wytłumaczenia, że nie są one stałym monitoringiem oraz służą wyłącznie do doraźnej kontroli tej części celi, która znajduje się w martwym polu.

5. Realizacja widzeń

5.1. Sposób rejestracji na widzenie oraz informacja o realizacji widzeń przez osoby małoletnie

Uwagę wizytujących zwróciła ograniczona możliwość zapisu na widzenia – wyłącznie telefonicznie w określonych godzinach. W ocenie wizytujących takie uregulowanie powoduje problemy z realizacją widzeń – infolinia często jest zajęta, a przedział godzinowy wskazany w § 10 pkt. 2 porządku wewnętrznego w ZK w Czarnem (dni powszechne od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-14:00) może bardzo utrudniać zapisanie się osobom niemogącym w tym czasie oczekiwać na linii. Z tych powodów interesanci powinni również mieć możliwość zapisu na widzenie drogą e-mailową.

Wizytujący zwrócili także uwagę na błędną informację na stronie internetowej ZK w Czarnem, w zakładce dotyczącej widzeń. Pominięto przewidzianą przez art. 105a § 2a k.k.w. możliwość odbycia widzenia przez małoletniego do lat 15 pod opieką

funkcjonariusza SW lub pracownika zakładu karnego wyznaczonego przez dyrektora jednostki penitencjarnej, w przypadku gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać. Informacja zamieszczona na stronie www powinna zostać uzupełniona w powyżej wskazanym zakresie.

5.2. Ogląd sal widzeń

Pracownicy Biura dokonali oglądu sal, w których odbywają się widzenia skazanych z osobami bliskimi. Przeznaczone są do tego dwa pomieszczenia: sala główna do widzeń dozorowanych (17 stolików, dwie toalety oraz mały kącik dziecięcy), sala do widzeń bez osoby dozorującej (przeznaczona do realizacji spotkań rodzinnych, wyposażona w jeden stolik oraz duży kącik dziecięcy) oraz sala do widzeń w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. W budynku znajduje się także poczekalnia dla osób przybyłych na widzenie (znajduje się w niej toaleta, w trakcie wizytacji poczekalnia była remontowana i panował w niej spowodowany tym nieporządek) oraz dwa pomieszczenia przeznaczone do organizacji spotkań osadzonych, w tym spotkań związanych z terapią alkoholową czy odbywaniem praktyk religijnych. Budynek jest w trakcie remontu, sale są świeżo wymalowane.

5.3. Sala do widzeń w odrębnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej

Wizytujący odnotowują pozytywnie fakt przyznawania skazanym przez Dyrektora ZK nagród w postaci zezwolenia na widzenie w odrębnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. W przeznaczonym do tego pokoju znajduje się łóżko, dwa krzesła, czajnik, telefon z możliwością komunikacji z dowódcą zmiany, kosz na śmieci, stolik oraz wieszak. W oknach wiszą zasłony. W świetle rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w pomieszczeniu powinny być także kubki albo szklanki. W pokoju znajduje się również zabudowany kącik sanitarny, w którego skład wchodzi toaleta oraz prysznic bez zasłony. Obok kąpika znajduje się

umywalka ze stałym dostępem do zimnej wody oraz w określonych godzinach do ciepłej.

Zgodnie z § 10 porządku wewnętrznego w ZK w Czarnem osadzony udający się na widzenie w odrębnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej może zabrać ze sobą m.in. prześcieradło, koce, poduszkę oraz ręcznik. W ocenie pracowników Biura dobrym rozwiązaniem jest, by te przedmioty znajdowały się w pomieszczeniu na stałe, wymieniane przez administrację po każdy widzeniu.

5.4. Sala do widzeń adwokackich

Dokonano również oglądu pomieszczenia do widzeń adwokackich, które znajduje się w części administracyjnej jednostki penitencjarnej. Pomieszczenie jest w połowie przedzielone kratą, za którą znajduje się przestrzeń dla osadzonego, wyposażona w taboret. Kratę zamyka się na czas trwania widzeń. Znajduje się w niej okienko podawacze służące do przekazywania dokumentów. Pomieszczenie nie jest monitorowane.

Realizacja widzeń adwokackich w pomieszczeniu z kratą budzi zastrzeżenia Rzecznika. W jego ocenie spotkanie osadzonego z obrońcą oraz innymi podmiotami wskazanymi w art. 8 §3 k.k.w. powinno odbywać się w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z tymi osobami, swobodną rozmowę, wgląd do dokumentów i ich analizowanie. Jedynie w przypadku, gdy obrońca zgłosi taką potrzebę lub jeśli w ocenie administracji widzenie może prowadzić do sytuacji stwarzającej zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub dla porządku prawnego, powinno ono odbywać się w sposób umożliwiający jego bezpieczną realizację, a więc np. przez kratę.

Pracownicy Biura ocenili, że z uwagi na liczbę osadzonych przebywających w ZK w Czarnem, zalecane jest wydzielenie dodatkowego pomieszczenia do spotkań skazanych z ich obrońcami.

6. Sposób rozpoznawania skarg osób osadzonych

Przedstawiciele Rzecznika zbadali skalę złożonych przez osadzonych skarg , które zostały pozostawione bez rozpoznania z uwagi na ich oczywistą bezzasadność (art. 6 § 3 pkt 4 k.k.w.), a także przeprowadzili analizę skarg pozostawionych bez rozpoznania z uwagi na upływ 7-dniowego terminu do wniesienia skargi (art. 6 § 4 k.k.w.). Analizą objęto okres od początku 2023 r. do dnia 18 kwietnia 2024 r.

6.1. Pozostawienie skargi bez rozpoznania z uwagi na jej oczywistą bezzasadność lub z uwagi na upływ 7-dniowego terminu do jej złożenia

W analizowanym okresie żadna skarga nie została pozostawiona bez rozpoznania z uwagi na jej oczywistą bezzasadność. Natomiast w 2023 r. w 7 przypadkach pozostawiono skargę bez rozpoznania w oparciu o przepis art. 6 § 4 k.k.w., zaś w 2024 r. (do dnia 18.04.2024 r.) takie rozstrzygnięcie zapadło w 2 przypadkach. Biorąc pod uwagę liczebność wizytowanej jednostki można bez wątplenia stwierdzić, iż skala ww. rozstrzygnięć nie jest nadużywana.

6.2. Brak jednolitości wydawanych rozstrzygnięć

Prowadząc przedmiotowe czynności, uwagę wizytujących zwróciła niejednolitość rozstrzygnięć podejmowanych w oparciu o art. 6 § 4 k.k.w. Część z nich przybierała formę oficjalnej decyzji o pozostawieniu skargi bez rozpoznania, z podaniem podstawy prawnej, treści zapadłego rozstrzygnięcia, a następnie uzasadnienia i pouczenia o możliwości zaskarżenia przedmiotowej decyzji w trybie art. 7 § 3 k.k.w. do sądu penitencjarnego. Kolejną formą wydawanego rozstrzygnięcia było pismo informujące osadzonego, w którym przytoczono podstawę rozstrzygnięcia wraz z informacją o pozostawieniu skargi bez rozpoznania i pouczeniem o przysługującym osadzonemu prawie do wniesienia skargi do właściwego dyrektora okręgowego Służby Więziennej. Ostatecznie, osadzonemu przekazywano również pismo informujące o pozostawieniu jego skargi bez rozpoznania (ze wskazaniem podstawy prawnej), które nie zawierało jednak jakiegokolwiek pouczenia o możliwości

zaskarżenia wydanego rozstrzygnięcia. W analizowanym aspekcie sprawy wizytujący zarekomendowali kierownictwu ZK w Czarnem wydawanie rozstrzygnięć w formie, która w największy sposób zabezpiecza prawa osadzonych.

Przedstawiciele RPO zalecili również kierownictwu ww. jednostki penitencjarnej wnikliwsze analizowanie wydawanych rozstrzygnięć, albowiem zdarzało się, że w ich uzasadnieniu powoływano się na przepisy prawa, które nie obowiązywały już od kilku miesięcy. Dodatkowo wizytujący zaproponowali, aby tam, gdzie jest to tylko możliwe i wynika to z treści skargi, dokonywać oceny i zawierać w uzasadnieniu analizę okoliczności pozytywnych wskazujących, że niedotrzymanie terminu przez skazanego nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych. Zalecenie takie wynika z opracowanych w Biurze Spraw Wewnętrznych Centralnego Zarządu Służby Więziennej rekomendacji w zakresie przyjmowania skarg osób pozbawionych wolności wynikających z nowelizacji art. 6 k.k.w. obowiązującej od dnia 17.09.2022 r. (dalej: rekomendacja) i przesłane dyrektorom okręgowym Służby Więziennej do realizacji pismem z dnia 15.09.2022 r. pod I.dz. BSW.054.60.2022.AW. W piśmie tym wskazano, że oceniając zachowanie terminu, należy wziąć pod uwagę ewentualne wystąpienie niezależnych od skazanego przyczyn jego niedochowania wynikające przede wszystkim z treści skargi.

6.3. Uwagi do sposobu procedowania wpływających skarg

Uwagę wizytujących zwróciło również niewłaściwe datowanie wpływu wniosku, skargi lub prośby, którego dokonywano dopiero w sekretariacie jednostki penitencjarnej. Tymczasem zapisy ww. rekomendacji stanowią, że na korespondencji kierowanej przez osadzonych bezpośrednio do dyrektora zakładu karnego/aresztu śledczego funkcjonariusz ją przyjmujący umieszcza datę jej odbioru. To więc funkcjonariusz bezpośrednio ją przyjmujący (oddziałowy bądź wychowawca) powinien umieścić na korespondencji datę odbioru i potwierdzić tą czynność stosowną parafką lub podpisem. Obecny sposób przyjmowania korespondencji może powodować zwłokę, która następnie może mieć decydujące znaczenie przy ocenie dochowania

terminu i odmowie lub przyjęciu pisma do merytorycznego rozpoznania (np. art. 6 § 4 k.k.w.).

Wątpliwości przedstawicieli RPO wzbudził również przypadek postępowania z korespondencją osadzonego, skierowaną do Dyrektora ZK za pośrednictwem operatora pocztowego. Pomimo, że korespondencja ta została przekazana w kopercie, była opłacona (naklejono znaczki pocztowe), a więc prawidłowo przygotowana do wysłania przez pocztę, została przekazana bezpośrednio do sekretariatu jednostki z pominięciem operatora usług pocztowych. Nie wiadomo więc, czy w omawianym przypadku został spełniony obowiązek wydania pisemnego potwierdzenia odbioru korespondencji urzędowej, wyrażony w § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Należy bowiem zauważyć, że skazany może wybrać formę, w której chce nadać pismo kierowane do dyrektora jednostki penitencjarnej. Może to uczynić przekazując pismo bezpośrednio do wychowawcy bądź oddziałowego, bądź też przekazując korespondencję ww. osobom, ale uprzednio wkładając pismo do koperty i adresując przesyłkę do dyrektora zakładu karnego/aresztu śledczego albo ją opłacając i oficjalnie wysyłając pismo za pośrednictwem operatora pocztowego.

Wobec powyższego Rzecznik zaleca, by traktować jako przesyłkę pocztową każdą korespondencję, którą osadzony odpowiednio zapakuje do koperty, zaadresuje a następnie opłaci. Tym samym należy wydać potwierdzenie nadania korespondencji urzędowej.

7. Skargi zgłaszane przez osoby pozbawione wolności podczas bezpośrednich rozmów z wizytującymi

7.1. Prewencyjne stosowanie środka przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek podczas rozmów telefonicznych i przez komunikator Skype

Podczas rozmowy osadzeni zgłosili pracownikom Biura RPO, że na czas przeprowadzania rozmów telefonicznych oraz przez komunikator Skype są oni zakuwani w kajdanki – nawet wtedy, gdy rozmowy odbywają się za zamkniętymi drzwiami. Funkcjonariusze SW w niektórych oddziałach mieszkalnych zapewniali, że więzień jest rozkuwany na czas rozmowy przez Skype albo korzystania z aparatu telefonicznego. Wizytujący widzieli natomiast w trakcie oglądu budynków penitencjarnych pomieszczenia zamykane, w których skazani rozmawiali ze skutymi rękami. Funkcjonariuszka, którą wizytujący zapytali o warunki przeprowadzania rozmów za pośrednictwem komunikatora Skype, nie udzieliła jasnych wyjaśnień, wskazując najpierw, że podczas rozmowy drzwi są zamknięte, a następnie mówiąc, że są otwarte.

Niezależnie jednak od tego, czy drzwi do pokoju, w którym odbywa się rozmowa, są zamknięte, Rzecznik stoi na stanowisku, że stosowanie kajdanek wobec wszystkich osób prowadzących rozmowę jest nadmiernym środkiem bezpieczeństwa. Dodatkowo znacznie utrudnia to techniczną obsługę urządzenia, na co zwracali uwagę wizytujący ZK w Czarnem skazani. Praktyka ta znana jest Rzecznikowi również z innych jednostek penitencjarnych.

Z tych powodów pracownicy Biura zaproponowali kierownictwu ZK w Czarnem zwolnienie z obowiązku noszenia kajdanek poza celą mieszkalną osób, które odbywają rozmowę przez komunikator Skype lub rozmowę telefoniczną – również wtedy, gdy korzystają z urządzeń znajdujących się na korytarzu pawilonu mieszkalnego. Zastrzeżono przy tym, że stosowanie kajdanek podczas realizacji rozmów jest uzasadnione wobec tych osadzonych, których zachowanie może prowadzić do sytuacji stwarzającej zagrożenie dla bezpieczeństwa.

7.2. Wyżywienie i sposób wydawania posiłków w celach wieloosobowych

Osadzeni powszechnie żalili się na niską jakość i brak różnorodności wydawanych posiłków. Jeden z osadzonych skarżył się, że po tym, jak zawnioskował o

dietę pozbawioną mięsa wieprzowego (z powodów religijnych), została mu przyznana dieta wegetariańska – w pełni pozbawiona mięsa.

Podczas wizytacji zbadano zasadność wniosku dotyczącego procedury wydawania posiłków w celach wieloosobowych dotyczący wydawania produktów spożywczych na jednym, wspólnym talerzu dla wszystkich osadzonych (nr sprawy IX.517.945.2023). Na tę okoliczność przeprowadzono rozmowy z osadzonymi w celach 7-osobowych, dopytując m.in. o sposób wydawania śniadań i kolacji. Dokonane ustalenia potwierdziły zarzut podniesiony w badanej sprawie.

Ustalono, że każda z cel dysponuje dwoma talerzami oznaczonymi jej numerem. Przy wydawaniu śniadania osadzeni oddają pusty talerz, a otrzymują napełniony produktami spożywczymi do samodzielnego podzielenia między sobą. Podczas kolacji oddają talerz otrzymany przy śniadaniu i w zamian dostają drugi napełniony produktami. Osadzeni skarżyli się, że umieszczone na jednym talerzu produkty brudzą się wzajemnie. Wskazywali na przypadek ubrudzenia wszystkich otrzymanych kromek pieczywa dżemem, do którego dostali także pasztetową.

W ocenie Rzecznika taki sposób wydawania posiłków jest niedopuszczalny. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie wyżywienia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych każdy z osadzonych powinien otrzymywać posiłek o określonej wartości odżywczej i energetycznej. Wymogu tego nie sposób zrealizować bez porcjowania produktów oddzielnie dla każdego osadzonego. Współosadzeni w jednej celi nie tylko nie mają narzędzi do równego podziału żywności, ale również samodzielny rozdział produktów może odbywać się z zastosowaniem reguł wynikających z podkultury więziennej czy na zasadzie siłowej dominacji. Zaniepokojenie Rzecznika wzbudziło również, czy talerze, które odbierane są osadzonym, są przechowywane z zachowaniem zasad higieny i standardów żywienia zbiorowego. Warto przy tym nadmienić, że pożądanym byłoby, by to osadzony sprawował pieczę nad powierzonymi mu do użytku własnego naczyniami, ponieważ służyłoby to jego poczuciu odpowiedzialności i samodzielności.

7.3. Brak urządzeń w celach mieszkalnych do suszenia prania

Osadzeni w ZK Czarnem sami piorą swoją prywatną odzież, jednak w zajmowanych przez nich celach w zakładzie typu zamkniętego brakuje przestrzeni do rozwieszenia mokrych ubrań. Skazani wieszają więc sznurki pod sufitem, co jednak nie jest dozwolone. Wobec tego sznurki często muszą być zdejmowane, a niekiedy mieszkańcy danej celi są za ich rozwieszanie karani dyscyplinarnie.

Jednocześnie są cele, których metraż pozwala na rozstawienie metalowych suszarek. Pracownicy Biura zachęcają kierownictwo ZK do ich zakupienia i udostępnienia ich osadzonym do codziennego użytku.

7.4. Obecność insektów w celach mieszkalnych

Osadzeni skarżyli się na obecność w celach mieszkalnych pluskiew. W ich ocenie reakcje funkcjonariuszy SW na zgłoszenia dotyczące insektów są powolne, a podjęte środki często nieskuteczne. Obecność insektów to problem znany Rzecznikowi także z innych jednostek penitencjarnych. Przebywanie osób w celach, w których są narażeni na pogryzienia przez pluskwy narusza ich prawo do warunków bytowych odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia (art. 102 pkt. 1 k.k.w.).

Pracownicy BRPO widzieli celę, która została zabezpieczona z uwagi na odbywającą się procedurę dezynsekcji. To oraz rozmowa z funkcjonariuszami SW pozwala na ocenę, że administracja ZK w Czarnem podejmuje działania w kwestii pluskiew.

8. Analiza porządku wewnętrznego

W ramach wizytacji dokonano analizy Zarządzenia nr 49/2023 Dyrektora Zakładu Karnego w Czarnem z dnia 12 kwietnia 2023 r. w sprawie porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w Czarnem, który obowiązywał w ZK w czasie wizytacji. Pracownicy Biura RPO wskazali kierownictwu jednostki, jakie zmiany należy

wprowadzić z uwagi na konieczność zapewnienia, by zapisy porządku wewnętrznego były dla osadzonych zrozumiałe oraz zgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Wskazano na konieczność:

1. doprecyzowania definicji „kompletnej odzieży dziennej”;
2. usunięcia przepisu nakładającego na osadzonych odbywających karę w zakładzie karnym typu zamkniętego obowiązek ubrania się w odzież skarbową podczas wyjścia z celi mieszkalnej celem odbioru posiłku;
3. zapewnienia prawa korzystania z odzieży prywatnej przez osoby skierowane do zakładu karnego typu półotwartego, które zostało określone w art. 91 pkt. 6 k.k.w.;
4. usunięcia obowiązku zdania czajnika do magazynu przez każdego osadzonego przed odbyciem kary dyscyplinarnej jako wymogu niezgodnego z art. 143 § 3 pkt. 2 k.k.w. Rzecznik stoi przy tym na stanowisku, że czajnik może zostać odebrany na czas odbywania kary osadzonemu, kiedy wymagają tego względy bezpieczeństwa;
5. umożliwienia zakupu przez osadzonych wszystkich produktów dostępnych do sprzedaży w kantynie bez konieczności uzyskiwania przez nich zgody Dyrektora ZK;
6. umożliwienie realizacji paczki z higieną wyłącznie za pośrednictwem podmiotu prowadzącego kantynę znajdującą się na terenie zakładu karnego z uwagi na art. 113a pkt. 4 k.k.w., który dopuszcza otrzymywanie środków higieny również w paczce za zezwoleniem dyrektora jednostki penitencjarnej;
7. usunięcia przepisu obejmującego kontrolą rozmowy telefoniczne i rozmowy odbywane podczas widzeń oraz cenzurą korespondencję skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego.

Rzecznik stoi na stanowisku, że wyrażona w art. 91 pkt. 9, 10 i 11 k.k.w. możliwość kontrolowania rozmów oraz cenzurowania korespondencji osadzonych w zakładzie typu półotwartego nie pozwala dyrektorom jednostek penitencjarnych na stosowanie takich zasad wobec wszystkich osadzonych w oparciu o przepis w porządku wewnętrznym jednostki. Takie działanie powoduje, że w tym zakresie ograniczenie praw osadzonych w zakładzie typu półotwartego jest tożsamy z ograniczeniami osadzonych w zakładzie typu zamkniętego. W ocenie Rzecznika dyrektor jednostki penitencjarnej może podjąć decyzję o cenzurze korespondencji i kontroli rozmów wobec konkretnych skazanych, wydając właściwą decyzję.

Celem zapewnienia przejrzystości reżimów prawnych obowiązujących w odniesieniu do poszczególnych grup osób osadzonych, zarekomendowano stworzenia trzech oddzielnych aktów prawnych, które regulowałyby sytuację osób tymczasowo aresztowanych, osób odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego oraz odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego.

9. Wnioski

Podczas wizytacji pracownicy Biura RPO pozytywnie ocenili szereg praktyk mających miejsce w ZK w Czarnem. Na szczególne wyróżnienie zasługują działania podejmowane przez administrację jednostki w zakresie osadzania skazanych w celach przejściowych. Ich pobyty nie są nadmiernie przedłużane, trwają zazwyczaj 2-3 dni, wobec dozwolonych przez przepis art. 79b § 1 k.k.w. 14 dni. Skazani, zgodnie z przepisami, są niezwłocznie poddawani badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym oraz wstępnym badaniom osobopoznawczym. Ponadto wizytujący z zadowoleniem odnotowali, że wobec osadzonych nie nadużywa się kontroli zachowania za pomocą monitoringu. Kiedy zaś do tego dochodzi, okres objęcia monitorowaniem wynosi

zazwyczaj kilka dni, a następnie podejmowana jest decyzja, czy kontynuacja monitoringu jest w danym przypadku potrzebna. Z kolei skargi osadzonych nie są pozostawiane bez rozpoznania z uwagi na ich oczywistą bezzasadność, a także nie jest nadużywane pozostawienie skargi bez rozpoznania z uwagi na ziszczenie się warunków opisanych w art. 6 § 4 k.k.w. Do dobrych praktyk należy zaliczyć również udzielanie przez Dyrektora ZK w Czarnem nagrody w postaci zezwoleń na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. Rzecznik ma bowiem świadomość, że w niektórych jednostkach penitencjarnych niechętnie się z tej możliwości korzysta.

W oparciu o ustalenia poczynione w toku wizytacji Rzecznik zaleca:

1. wdrożenie wskazanych w pkt. 8 raportu zmian w porządku wewnętrznym ZK w Czarnem;
2. zaprzestanie wydawania posiłków na jednym talerzu do samodzielnego podziału przez osadzonych w celach wieloosobowych;
3. dokonanie przebudowy i modernizacji kąpoków sanitarnych w celach wieloosobowych w taki sposób, by umywalka była jego integralnym elementem oraz zainstalowanie osłony urządzeń sanitarnych w celach jednoosobowych;
4. likwidację wizjerów w ścianach kąpoków sanitarnych wszystkich cel, w których przebywają osadzeni;
5. poprawienie na zgodne z art. 105a § 2a k.k.w. informacji widniejących na stronie internetowej ZK w Czarnem w zakresie możliwości korzystania przez osoby małoletnie do lat 15 z widzenia ze skazanym pod opieką funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego wyznaczonego przez dyrektora zakładu karnego w przypadku, gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać;
6. w celach przejściowych zadbać o porządek, działające oświetlenie oraz zgodne z przepisami prawa wyposażenie w zakresie zapewnienia

przyborów piśmienniczych i prasę. Proponuje się także umieszczenie w nich czajników;

7. zgodne z przepisami wyposażenie sali na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej;
8. datowanie korespondencji od osadzonych do administracji zakładu przez funkcjonariusza SW ją przyjmującego;
9. zwrócenie uwagi na doręczanie osadzonym kopii decyzji o objęciu ich zachowania monitorowaniem.

Ponadto proponuje się rozważyć możliwość:

1. rezygnacji z stosowania kajdanek wobec osadzonych prowadzących rozmowy telefoniczne albo przez komunikator Skype;
2. przeznaczenia dodatkowego pomieszczenia w celu realizacji widzeń adwokackich;
3. ujednolicenia rozstrzygnięć wydawanych w oparciu o art. 6 § 4 k.k.w do formy, która w największy sposób zabezpiecza prawa osadzonych. Proponuje się także wnikliwsze analizowanie wydawanych rozstrzygnięć, tak aby uniknąć powoływania się na nieaktualne podstawy prawne oraz każdorazowo, gdy to możliwe i wynika to z treści skargi, dokonywać oceny okoliczności mogących wskazywać na niedotrzymanie terminu przez skazanego z przyczyn od niego niezależnych;
4. dopuszczenia zapisu na widzenie drogą e-mailową, obok możliwości zapisu telefonicznego;
5. zwiększenia wielkości stref maskujących w kąciach sanitarnych w celach pojedynczych monitorowanych w celu zagwarantowania osadzonym wystarczającej intymności;
6. przeprowadzenia dodatkowych rozmów z osadzonymi, którzy mają wątpliwości co do sposobu działania wizjerów elektronicznych;

7. rezygnacji z praktyki przynoszenia pościeli przez osadzonych z ich cel na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. Proponuje się również o zwrócenie większej uwagi na porządek panujący w sali oraz jej otoczeniu;
8. umożliwienia osadzonym korzystania w celach mieszkalnych, których metraż na to pozwala, z rozstawianych suszarek na pranie.

Podczas spotkania podsumowującego wizytację kierownictwo ZK w Czarnem złożyło deklaracje wdrożenia proponowanych rozwiązań w zakresie rezygnacji ze stosowania kajdanek wobec osadzonych odbywających rozmowę telefoniczną albo przez komunikator Skype, umożliwienia korzystania z własnej odzieży osadzonym odbywającym karę pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego, rezygnacji z wydawania osadzonym w celi wieloosobowej produktów spożywczych na jednym talerzu oraz umożliwienia rejestracji na widzenie drogą e-mailową.

Sporządziła

Natalia Kowalik

Młodszy prawnik

Zespół ds. Wykonywania Kar BRPO

Zatwierdziła

Ewa Dawidziuk

Dyrektor Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/